

KÉPZŐMŰVÉSZET

KALMÁR FERENC MADARAI

Kalmár Ferenc azok közé a szabadkai képzőművészek közé tartozik, akik közvetlenül a háború után a Hangya András vezette figurális rajztanfolyamon szerezték első tapasztalataikat. Almásival, Petrikkel, Sáfránnyal, Faragóval indult, hogy már az ötvenes évek derekán fölhívja munkáira a kritika figyelmét. Karikatúrisztikus *Bobócának* erőteljes, expresszív formáit és a palicsi állatkertben elhelyezett *Fiú hallal* című szobrának keményebb vonalait dicsérték.

Már 1959-ben Kalmár Ferenc is ott van a Mojak-házaspár mellett a kishegyési kerámiai művésztelepen. Agyagot formál és gipszfigurákat, mint megannyi szobrász, de — s jelen esetben ezt tartjuk lényegesnek — kísérletezik sok egyéb anyaggal is: drótokat vagdos, fémlemezket hegeszt, egymástól idegen anyagokat igyekeznek összebékíteni, fát éget és konzervál...

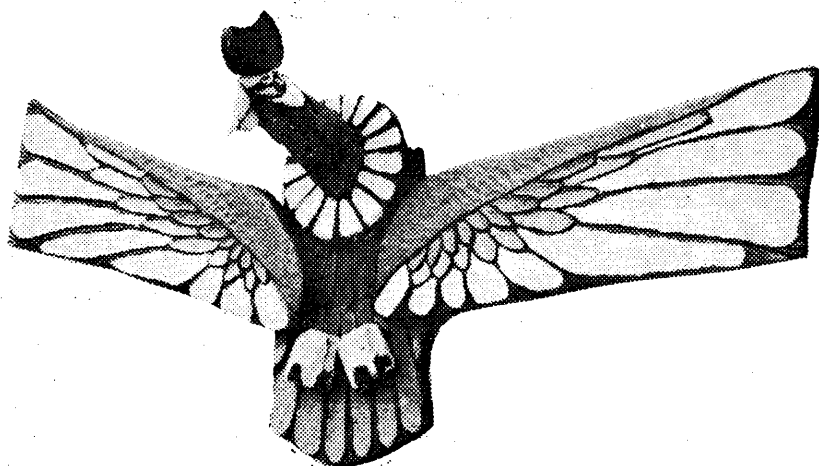
E kísérletezés eredményeképpen születtek meg a hatvanas évek elején fémszerkezetes terrakottái, alakította ki azt a sajátos informelt, amelyet róla beszélve máig emleget a szakkritika. A fűzfáronkből készült *Járvány* című szobra a harmadik palicsi képzőművészeti találkón valóban egyedülálló volt. A göcsörtös tuskó kiégetett, majd konzervált „gyomra”, ágaskodó „kezei” különleges drámaiságot kölcsönöztek az alkotásnak. Az emberi nyugtalanság izgalmas, a maga nemében rendhagyó szobra volt ez.

A fentiekből is kitétszik, hogy szobrászunk kísérletező, kutató művész, aki mindig új és új feladatokat akar megoldani. És soha sem elégedett az eredménnyel. Az állandó kutatás és kísérletezés eredménye, hogy hol papírt vagdosott csipkézett szárnyú rovarokká és madarakká, hol fémet és üveget ötvözött egybe, hol pedig bronzot öntött.

Járt egyesült államokbeli tanulmányúton is, ahol az élénk színű, indiai totemek keltették fel az érdeklődését, s közben azonban elmélkedett, hogy annak idején a régi görögök is égő színekkel festették templomaikat. „Addig többnyire rácshatású szobrokat, szöges, dramatikuss, sőt tragikusba hajló formákat képeztem ki, habár mindig tudtam, hogy a szín mindennél fontosabb, nélküle nincs még emberismeret sem” vallotta magáról.

A csattanó maszlag variálásából készült sorozatát a rovarsorozata követte, hogy innen már csak egy lépés válassza el az újvidéki tárlaton bemutatott madarakig, jelezvén egyben, hogy a sok kísérlet után viszszatért a *Járvány* c. szobor anyagához, a fához.

Az október végén Újvidéken megnyílt kiállításán Kalmár élénk színű madarak egész seregét állította ki. Tulajdonképpen a művész szer-

telen játéka ez, mintha csak azt üzenné, hogy elege van a szorongásból, a bánatból, a balsejtelmekből. Elege van mindabból, ami életünket napról napra terheli. Gyerünk ki a természetbe és élvezzük a madarak csivitelését, játékát, gondtalanságát! — üzeni.

Kalmár madarainak zöme fából készült, és a képzőművészek egyesületének sugárúti kistermében vékony zsinegre akasztva, „repkedtek” a térben. Ha nem is szálltak föl a magasba, ott voltak a levegőben és forogtak. Forogtak attól, hogy a látogatók akarva-akaratlan is hozzájuk értek, s játszadoztak velük a betérő gyerekek is. Volt a hangulathoz szükséges madárzaj is, az effektust magnetofon szolgáltatta.

Bármennyire is objektív kívánok lenni, nem hallgathatom el, hogy a kiállítás valóban minduntalan gondtalan gyermekkorunkat idézte. A madarak szárnyán mi, látogatók is visszaszálltunk gyerekkorunkba.

„Valami szépet szeretnék már mondani az embereknek. Ehhez én égővünk madaraiban keresem azt, amit művészileg is ki lehet fejteni: a formát és a színeket” — mondja a szobrász.

Az újvidéki kiállítás arról győz meg bennünket, hogy a szobrásznak sikerült egy kitűnő sorozatot megalkotnia. A madarokról beszélve az emberekről szól, arról, hogy nem mindig az élet árnyoldalát kell keresni.

Négy évtized után Kalmár a képzelet szárnyaira bízta magát, fölrepült, hogy így madártávlatból csak azt lássa meg, ami szép. A szépet pedig koloritásával, a színek szabad játékával és a formák megtalálásával érzékeltette. Különösen kis formátumú, csoportosan elhelyezett madárkái hatottak szoborszerűen.

Kalmár annak a tanúbizonyságát adta, hogy jól ismeri a fa minden sajátosságát. Az egykori népművészek nyomdokain haladva jutott el a

leegyszerűsített formáig, úgy, hogy közben az esztétikumot a játék szolgálatába állította.

S micsoda játszi könnyedséggel alkotta meg azt a valóban értékes kis sorozatot!

B. GY. fordítása

Bela DURANCI

